

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба диссертатсияи номзоди Хидиров Нозимҷон Наимҷонович дар мавзӯи “Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи амният: ҳолат ва дурнамои инкишоф” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.04. – Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ.

Хидиров Нозимҷон Наимҷонович соли 2018 Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро бо ихтисоси “Мененҷменти сиёсӣ” хатм намуда, баъдан дар Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳайси омӯзгори кафедраи “Сиёсатшиносӣ ва робита ба ҷомеа” фаъолият намуда истодааст. Номбурда аз соли 2021 то 2025 унвонҷӯи кафедраи болозикр будаанд. Дар ин муддат рисолаи номзодинашро бо муваффақият ба анҷом расонида, барои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намудааст. Ӯ муаллифи 6 мақолаи тақризшавандаи КОА ва 5 мақолаи илмӣ - оммавӣ мебошад. Оиладор соҳиби як фарзанд. Аъзои ҲХДТ мебошад. Мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионии Хидиров Н. Н. “Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи амният: ҳолат ва дурнамои инкишоф” мебошад, ки барои кишвари мо муҳимияти хоса дорад.

Бояд таъakkур дод, ки таҳқиқи масъалаи ҳамкориҳои байналмилалӣ ва воятаҳои асосии таҳкими он дар шароити муосир вазифаи муҳимтарини давлати соҳибистиклол ба ҳисоб меравад. Ийн аст, ки мӯӯӯӯ дар раванди сиёсии ҷомеаи муосир масъалаи омӯзиши таҳкими ҳамкориҳои байналмилалию минтақавӣ аҳамияти илмӣ назариявӣ ва сиёсӣ амалии хешро батадриҷ афзун менамояд. Махсусан, минтақаи Осиёи Марказӣ ва амнияти он дар шароити муосир, инчунин ҳамкориҳои байни кишварҳои минтақа масъалаи муҳим ба ҳисоб рафта, омӯзишу таҳлили ҳамаҷониба дар низоми донишҳои сиёсӣ муҳим ба ҳисоб меравад.

Имӯӯӯ дар шароити муосири фазои геополитикии олам ва таъсири равандҳои ҷаҳоншавӣ, тамоми давлатҳои олам кӯшиш ба он менамоянд, ки ҳамкориҳои байналмилалӣ дар самти амниятӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва сиёсӣ байни якдигар дар асоси таҳкими манфиатҳои миллӣ сурат гирад. Осиёи Марказӣ ҳамчун минтақаи дорои таърихи бой ва равандҳои мураккаби геосиёӣ давраи тағйироти назаррасро аз сар мегузаронад. Дар ин замина, ҳамкориҳои байни давлатҳои ин минтақа аҳамияти махсус пайдо мекунад. Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки мавқеи муҳими ҷуғрофӣ ва бо дигар кишварҳои Осиёи Марказӣ робитаҳои гуногуни фарҳангӣ ва таърихӣ дорад, дар ташаккули суботу шукуфоии минтақавӣ нақши калидӣ дорад.

Ҳолатҳои зикршударо ба инобат гирифта, Хидиров Н.Н. кӯшиш намудааст, ки дар таҳқиқоти диссертатсионӣ пайомадҳо ва хусусиятҳои

муҳимтарин ва таҳкими ҳамаҷонибаи ҳамкориҳои кишварҳои Осиёи Марказиро дар соҳаи амният нишон дода, чараёни минбаъдаи инкишоф ва ташаккулу таҳкими д равандҳои сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар шароити навини инкишоф бо назардошти воқеиятҳои низоми нави ҷаҳонӣ ба таври амиқ таҳқиқу баррасӣ намояд.

Аҳамияти таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он аст, ки ба таври назариявӣ заминаҳои зухур ва ташаккули ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистонро бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар шароити кунунӣ нишон дода шудааст.

Объекти таҳқиқотро ҳамкориҳои амниятии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ ташкил медиҳад.

Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои тадқиқот аз дақиқияти маълумот, кофӣ будани ҳаҷми маводи таҳқиқотӣ, коркарди натиҷаҳои таҳқиқот, ҳаҷми интишорот ва гузаронидани таҳқиқоти диссертатсионӣ бар меояд. Хулоса ва тавсияҳо дар асоси таҳлили илмии натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавӣ пешниҳод карда шудаанд.

Диссертатсияи мазкур аз муқаддима, ду боб, 5 зербоб, хулоса ва рӯйхати сарчашмаҳои адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

Дар муқаддимаи рисолаи диссертатсионӣ муҳимияти омӯзиши мавзӯ асоснок карда шуда, дараҷаи омӯзиши мавзӯи интиҳобшуда таҳлилу баррасӣ гардида, объект, предмет, мақсад ва вазифаҳои тадқиқот нишон дода шудааст. Инчунин, дар муқаддима асосҳои методологии таҳқиқот, навоариҳои илмӣ, нуқтаҳои асосие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд, аҳамияти илмӣ амалии таҳқиқот, сатҳи татбиқи натиҷаҳои таҳқиқот ва сохтори таркибии рисолаи диссертатсионӣ нишон дода шудаанд.

Боби аввали диссертатсия - **“Ҳамкориҳои минтақавӣ дар замони муосир: масъалаҳои назариявӣ методологӣ”** ном дошта, дорои ду зербоб мебошад. Зербоби якуми он **“Асосҳои назариявӣ методологии таҳқиқи ҳамкориҳои байналмилалӣ давлат”** ном гирифта, бевосита омӯзиши хусусиятҳои муҳими ҳамкориҳои далатро фаро мегирад.

Дар маънидодкунии мазмуну омӯзиши хусусиятҳои муҳими ҳамкориҳои байналмилалӣ дар илмҳои ҷомеашиносӣ, махсусан илмҳои сиёсӣ баҳсҳои зиёд мавҷуданд. Таҳлилу таҳқиқи масъалаи мазкур вобаста ба масъалаҳои назариявӣ ва методологӣ дар ҷомеаи ҷаҳонӣ якранг сурат нагирифтааст. Дар соҳаи илмҳои сиёсӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ парадигмаҳо ва методологияҳои гуногун ҷиҳати таҳлилу баррасии ҳамкориҳои байни кишварҳои ҷаҳон мавриди истифода қарор мегирад. Инчунин, муносибатҳои байни кишварҳо метавонад дар ҳар соҳаи сиёсӣ, иқтисодӣ, фарҳангӣ, низомӣ, амниятӣ ва ғайра ба роҳ монда шавад, аммо таваҷҷуҳи рисолаи мазкур ба самти ҳамкориҳои амниятӣ дар минтақаи Осиёи Марказӣ равона карда шудааст.

Зербоби дуюми боби якум **“Заминаҳо ва асосҳои ҳамкориҳои амниятӣ дар шароити дигаргуниҳои замони муосир”** ном дошта, ба

таҳлили ҷанбаҳои концептуалии ҳамкориҳои байнидавлатӣ дар соҳаи амният дар шароити муосир бахшида шудааст.

Муносибатҳои сиёсӣ, ки ба таъмини амният нигаронида шудаанд, яке аз ҷузъҳои муносибатҳои байналмилалӣ мебошанд. Онҳо ҳамкорӣ ва робитаҳои байни халқҳо, кишварҳо, иттиҳодияҳои давлатҳо, инчунин байни институтҳои гуногуни давлатӣ ва сиёсиро, ки дар арсаи байналмилалӣ фаъолият мекунанд, дар бар мегиранд. Дар шароити тағйирёбии доимии равандҳои сиёсии ҷаҳонӣ, давлатҳои алоҳида маҷбур мешаванд, ки ислоҳоти гуногунро, ки аз раванди таҳлили дақиқ гузаштаанд ва бо манфиатҳои олии миллӣ алоқаманд мебошанд, ба стратегияи сиёсати хориҷии худ ворид кунанд.

Боби дууми диссертатсия - **“Нақш ва мавқеи Тоҷикистон дар таъмини амнияти минтақавӣ бо кишварҳои Осиёи Марказӣ”** аз се зербоб иборат мебошад. Зербоби якум боби мазкур **“Воқеияти геополитикии минтақаи Осиёи Марказӣ ва таъсири он ба амнияти Ҷумҳурии Тоҷикистон”** ном дорад.

Кишварҳои Осиёи Марказӣ пас аз ба даст овардани соҳибистиқлолӣ бо як қатор мушкилотҳои гуногун рӯ ба рӯ шуданд. Ҳалли бомуваффақияти ин мушкилот аз давлатҳо банақшагирии стратегӣ, идоракунии самаранок, ҳамкориҳои босамари байналмилалӣ ва иштироки фаъоли ҷомеаи шаҳрвандиро талаб менамояд. Яке аз мушкилоти асосӣ ин бунёди институтҳои демократӣ ва таъмини суботи сиёсӣ буд. Дар шароити набудани анъанаҳои устувори демократӣ ва институтҳои қавии ҷомеаи шаҳрвандӣ, давлатҳои нав бо хатари ноустувории системаи сиёсӣ рӯ ба рӯ шуданд. Таҳияи конститутсияҳо, баргузориҳои интихобот ва ташкили низоми мустақили судӣ қадамҳои муҳим буданд, аммо татбиқи самараноки онҳо вақт, захираҳо ва иродаи сиёсиро талаб мекард. Мушкилоти иҷтимоӣ-иқтисодӣ низ ба рушди кишварҳои Осиёи Марказӣ таъсири назаррас расонданд. Гузариш ба иқтисоди бозорӣ бо афзоиши нобаробарӣ, бекорӣ ва ташаннучи иҷтимоӣ ҳамроҳ буд.

Зербоби дууми боби дуум **“Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созмонҳои минтақавӣ дар таъмини амнияти дастаҷамъӣ”** ном дорад. Дар доираи зербоби мазкур аз диди таҳлилий баррасии равандҳои сиёсии таъсиррасон ба ҳамкориҳои гуногуни ҷанбаҳои амниятӣ ва фарҳангии иттилоотӣ муҳим буда, пайвасти мантиқиро дар омӯзиши масъалаи мазкур таъмин менамояд. Ҳифзи эътимоди умумӣ барои ҳамбастагии иҷтимоӣ, иртиботи ҷомеа бо якдигар ва суботи сулҳи минтақавӣ лозим мебошад.

Зербоби сеюми боби дуум **“Дурнамои рушди ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ”** номгузорӣ шудааст. Вазъи геополитикии замони муосир хусусияти мураккаб дошта, муносибатҳои дар доираи акторҳои гуногуни ҷаҳонӣ амалишаванда, норавшан боқӣ мемонанд. Тағйири мавқеъ, дигар намудани муносибати байниҳамдигарӣ, таъсиррасониҳои манфиатхоҳона ба сиёсати кишварҳо,

истифодаи зӯрӣ, воридшавӣ ба низоъҳои мусаллаҳона ва ташкили нуктаҳои нави даргир дар ҷаҳон воқеияти сиёсии ҷаҳони муосир мебошад. Яке аз ҷанбаҳои муҳимми таъмини истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон рушди робитаҳои сиёсати хориҷӣ, аз ҷумла бо давлатҳои Осиёи Миёна мебошад. Бо дарназардошти мавқеи ҷуғрофии Тоҷикистон, ин омил зарурати ташаккул ва таҳкими низоми ҳамкориҳои байналмилалиро ба миён овард.

Дар хулосаи рисолаи диссертатсионӣ натиҷаҳои таҳқиқот ҷамъбасти гардида, таҳлилу баррасии масъалаи «ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи амният» натиҷагирӣ шуда, пешниҳодҳо баён гардидаанд.

Ҳамин тавр, аз раванди таҳқиқи мавзӯи диссертатсия метавон ба чунин натиҷа расид, ки ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар шароити низоми нави ҷаҳонӣ ҳамчун масъалаи рузмарра, мураккаб, гуногунҷабҳа ва муосир боқӣ хоҳад монд. Мавзӯи таҳқиқотӣ ҳанӯз ҳам ҳамчун мавзӯи баҳснок диққати мутахассисону муҳаққиқонро ба худ ҷалб менамояд.

Мавзӯъ ва мундариҷаи диссертатсияи Хидиров Нозимҷон Наимҷонович - “Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ дар соҳаи амният: ҳолат ва дурнамои инкишоф” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.04. – Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ мувофиқат менамояд ва ба ҳимоя тавсия дода мешавад.

**Рохбари илмӣ, узви вобастаи АМИТ, доктори
илмҳои сиёсӣ, профессор**

« 30 » январи с. 2025

Мухаммад А.Н.

Суроғи роҳбари илмӣ

ш. Душанбе, к. Роҳи Нав 235

Тел. 93505 15 58

Имзои доктори илмҳои сиёсӣ, профессор Мухаммад А.Н. -ро тасдиқ мекунам.

Нодуроқхононзода Б.